



Huono-osaisuus ja osallisuus Itä-Suomessa

Turvallisuutta yhteistyöllä 26.4.2017

Anne Surakka, VTM, tutkija, Diakonia-ammattikorkeakoulu

Marjo Pulliainen, TtM, aluekoordinaattori, Diakonia-ammattikorkeakoulu



Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – SOKRA (lyhyesti)



Sosiaalisen osallisuuden edistäminen ja köyhyyden torjuminen

Eurooppa 2020 -strategian (2010) tavoite: vähennetään köyhien määrää 20 miljoonalla

Toimintalinja 5, erityistavoite: 10.1 Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen

Rahoitusta voi saada mm.

- Heikoimmassa asemassa olevien sosiaalisen osallisuuden ja työelämävalmiuksien vahvistamiseen sekä erityisesti nuorten, ikääntyvien ja osatyökykyisten syrjäytymistä ehkäisevien toimenpiteiden kehittämiseen;
- Eri toimijoiden välisen yhteistyön ja moniammatillisten palvelujen kehittämiseen sekä toimintaan liittyvän osaamisen kehittämiseen;
- Sosiaalista osallisuutta vahvistavien yhteisöllisten ja asukaslähtöisiä toimintatapojen ja palveluiden kehittämiseen



Sokran keskeisiä tehtäviä

- Verkostotyö alueilla
- Tuki hankkeita suunnitteleville ja käynnissä oleville hankkeille
- Tiedon välittäminen kehittämishankkeille
- Tutkimus: huono-osaisuus ja osallisuus, palvelut, tukimuodot, toimenpiteet sekä työ- ja toimintatavat
- Tiedon välittäminen alue- ja hanketasolta ministeriöiden asiantuntijoille (mm. palvelujärjestelmän ongelmakohdat, onnistumiset ja lupaavat käytännöt)
- Mittari- ja indikaattoriyhteistyötä: Työterveyslaitoksen Kykyviisari-arviointiväline



ESR:n sosiaalisen osallisuuden edistämisen ja köyhyyden torjunnan (toimintalinja 5) valtakunnallinen ja alueellinen koordinaatio

ALUEKOORDINAATIO

SIDOSRYHMÄSUHTEET TUOTTEISTAMINEN

ETELÄ-SUOMI
Tytti Tuulos
tytti.tuulos
@thl.fi
029 524 7941

**KESKI-SUOMI JA
LÄNSI-SUOMI**
Tanja Hirschovits-Gerz
tanja.hirschovits-
gerz@thl.fi
029 524 7954

**KESKI-SUOMI JA
LÄNSI-SUOMI**
Veera Laurila
veera.laurila
@thl.fi
029 524 6644

**POHJOIS-
SUOMI**
Ritva Sauvola
ritva.sauvola
@diak.fi
040 508 8933

ITÄ-SUOMI
Marjo Pulliainen
marjo.pulliainen
@diak.fi
040 198 8147

Hanna Moilanen
asiantuntija
hanna.moilanen
@diak.fi
040 509 5414

Piritta Hiltunen
asiantuntija
piritta.hiltunen
@diak.fi
040 724 4983

TUTKIMUS

Raija Lääperi
arviointitutkija
raija.laaperi@thl.fi
029 524 7556

Henna Puromäki
tutkija
henna.puromaki@thl.fi
029 524 7868

Anna-Maria Isola
erikoistutkija
anna-
maria.isola@thl.fi
029 524 7334

Lars Leemann
tutkija
lars.leemann@thl.fi
029 524 7509

Heidi Kaartinen
tutkija
heidi.kaartinen@thl.fi
029 524 7734

Reija Paananen
Pohjois-Suomen tutkija
reija.paananen@diak.fi
040 508 4294

Anne Surakka
Itä-Suomen tutkija
anne_surakka@diak.fi
040 509 0621

VALTAKUNNALLINEN KOORDINAATIO

Anna Keto-Tokoi
projektipäällikkö
anna.keto-tokoi@thl.fi
029 524 7074

Lea Kurki
viestintäsuunnittelija
lea.kurki@thl.fi
029 524 8216

Minna Kukkonen
suunnittelija
minna.kukkonen
@thl.fi
029 524 7738

Salla Valtari
suunnittelija
salla.valtari@thl.fi
029 524 7732

Sakari Kainulainen
erityisasiantuntija
sakari.kainulainen@diak.fi
040 869 6018

Ville Grönberg
asiantuntija
ville.gronberg@thl.fi
029 524 7130

Lisätietoa Sokrasta

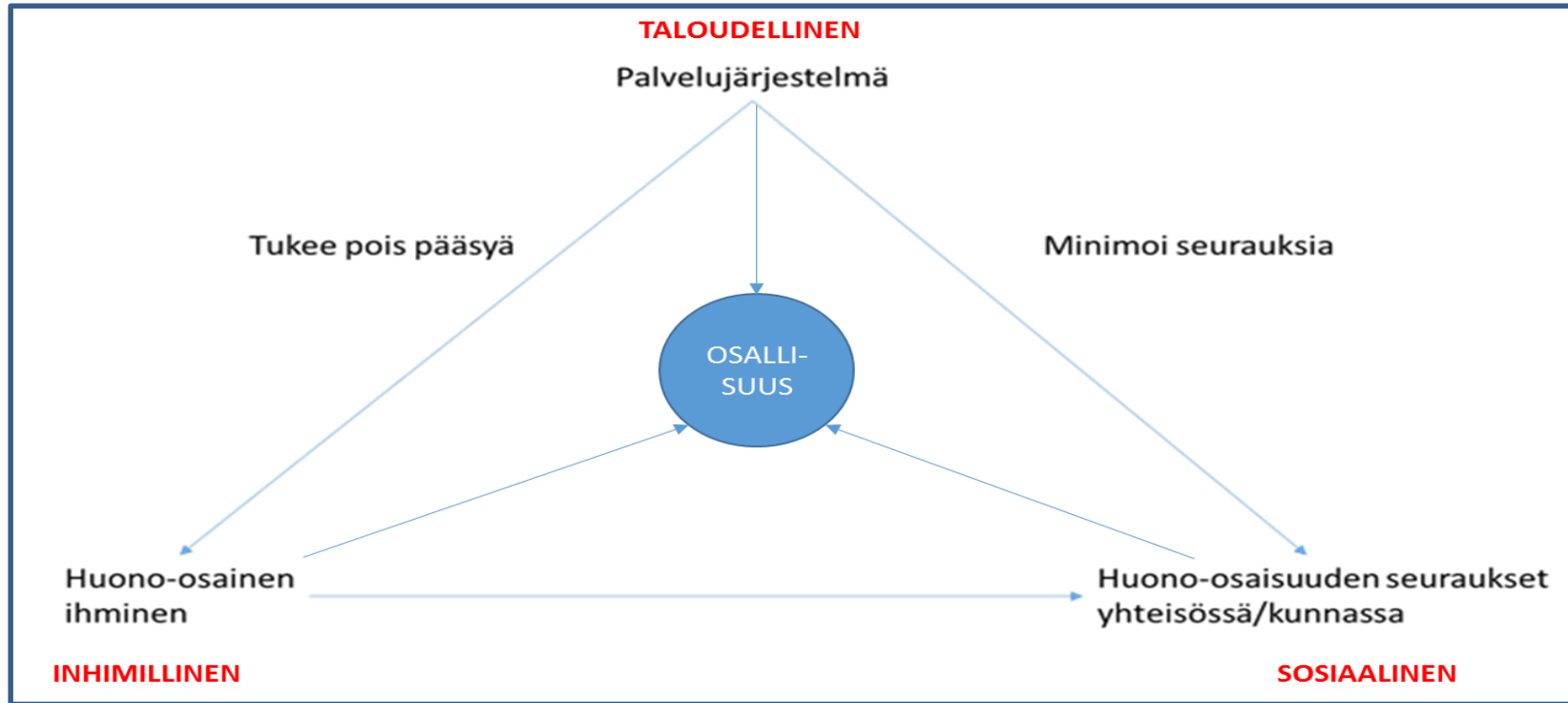
<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/sokra>



Huono-osaisuus ja osallisuus Itä-Suomessa

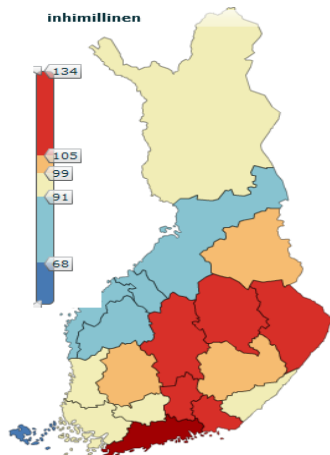


Kolme näkökulmaa huono-osaisuuteen



Huono-osaisuus ja osallisuus maakunnissa

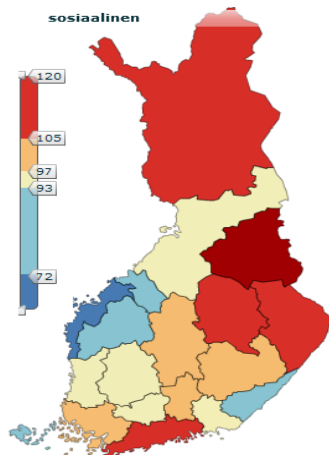
Inhimillinen



Inhimillinen huono-osaisuus (mm.):

- Alkoholi- ja itsemurhakuolleisuus
- Yksinäisyys
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet
- Nuorisotyöttömyys
- Psykkinen kuormittuneisuus
- Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkuus

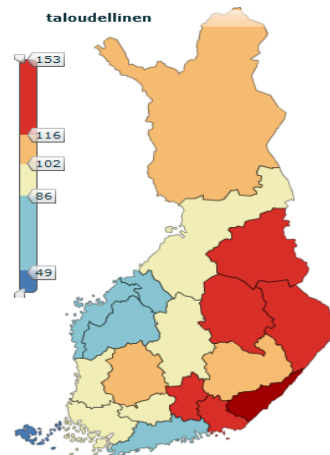
Sosiaalinen/heijastevaikutukset



Sosiaaliset seuraukset:

- Kodin ulkopuolelle sijoitetut
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset
- Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäillyt

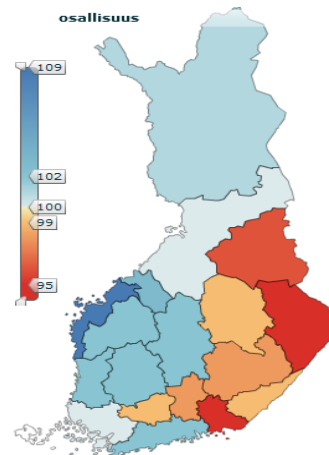
Taloudellinen/palvelujärjestelmä



Taloudelliset kustannukset:

- Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki
- Lastensuojelun laitos- ja perhehoidon käyttökustannukset
- Perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit
- Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut

Osallisuus



Osallisuus:

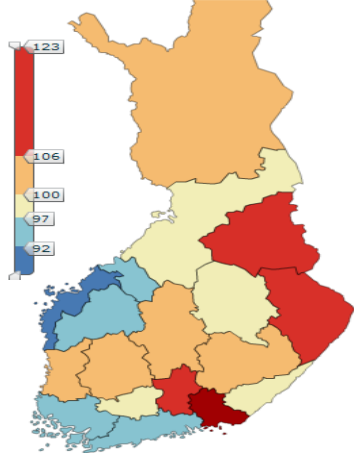
- Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvat
- Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat (EuroHIS-8)
- Luottamus oman kunnan päätöksentekoon
- Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa



Nuorten huono-osaisuus ja osallisuus maakunnissa

Inhimillinen

Inhimillinen huono-osaisuus

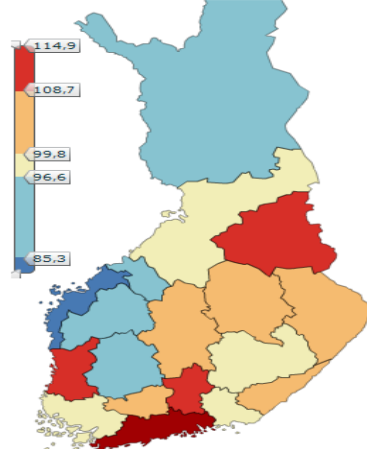


Inhimillinen huono-osaisuus:

- Itsemurhakuolleisuus
- Ystävien puute
- Koettu terveys
- Ahdistuneisuus
- Koulukiusaaminen
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet
- Nuorisotyöttömyys
- Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkuus
- Humalajuominen

Sosiaalinen/heijastevaikutukset

Sosiaaliset seuraukset

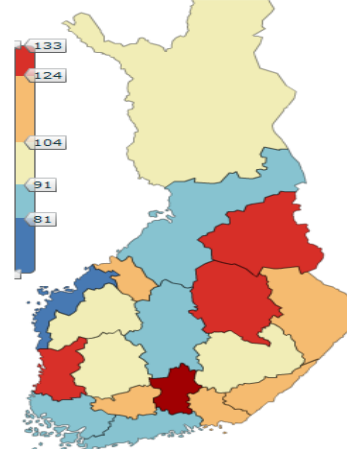


Sosiaaliset seuraukset:

- Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana
- Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat
- Rikoksista syyllisiksi epäillyt (0-14, 15-17 ja 18-20-vuotiaat)

Taloudellinen/palvelujärjestelmä

Taloudelliset kustannukset

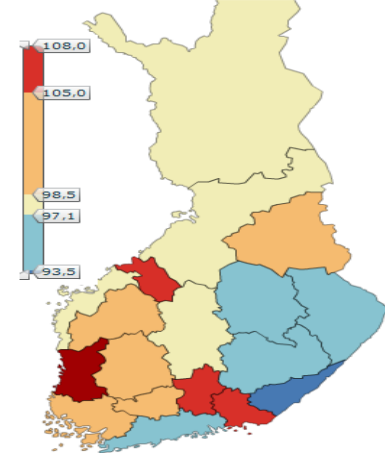


Taloudelliset kustannukset:

- Nuorisopsykiatrian avohoidon käynnit
- Kasvatus- ja perheneuvolan käynnit
- Mt-häiriöihin sairaalahoitoa saaneet (0-17 ja 18-24-vuotiaat)
- Mt- ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat
- Päihteiden vuoksi vuodeosastoilla hoidossa olleet

Osallisuus

Osallisuus



Osallisuus (mm.):

- Koulun työilmapiirissä ongelmia
- Opettajat eivät ole kiinnostuneita oppilaan kuulumisista
- Oppilaiden mielipiteitä ei huomioida koulutyön kehittämisessä
- Vanhemmuuden puutteet



Lähde: Juho Saari



Ongelmien kasautuminen

- **Lapsuudessa** rikkinäinen perhe, vanhempien alhainen koulutustaso, käytösongelmat, hyperaktiivisuus, (opettajan raportoimat) psyykkiset ongelmat, hoidontarve ja keskitasoa heikompi koulumenestys, masennus ja psykosomaattiset oireet
- **Nuoruudessa** vanhempien ero ja kuolema, itse havaitut psyykkiset ongelmat, itsetuhoisuus, päihteiden käyttö (tupakka, alkoholi ja huumeet), ongelmat perheenjäsenten kanssa, parisuhteessa, koulussa ja työssä, heikko koherenssintunne, aggressiivisuus, pakkoajatukset, ahdistus-masennus, ajatus- ja tarkkaavaisuushäiriöt ja somaattiset vaivat



Osallisuus: edistetään hyvinvointia ja ehkäistään syrjäytymistä

Eriarvoisuuden vähentäminen + ongelmien ennaltaehkäisy =
hyvinvointi ja arjen turvallisuus

Hyvä yhteiskunta-/ sosiaalipolitiikka on parasta kriminaalipolitiikkaa
(Franz von Liszt, Kauko Aromaa)



Osallinen ihminen

Kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän tulee kuulluksi itsenään ja vaikuttaa elämänsä kulkuun ja ympäristöönsä.

Osallisuuden kriteerit (Sokra)

- Autonomia ja toimijuus
- Asiakasosallisuus
- Vaikuttaminen
- Paikallinen hyvä



Hankkeet ja osallisuuden kehittämistyö



Itä-Suomen hanketilanne

- Käynnissä n. 50 + 20 hanketta
 - Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien sosiaalisen osallisuuden tukeminen
 - nuorten hyvinvoinnin ja aktiivisen osallisuuden tukeminen
 - syrjintää ja huono-osaisuutta kokevien ryhmien sosiaalisen osallisuuden tukeminen
 - kansalaistoimijalähtöinen kehittäminen



Osallisuuden edistämistä monella tasolla

- Voset, Varkaus (<http://www.voset.fi/>)
- Petosen Pömpeli, Kuopio (<http://www.pömpeli.fi/>)
- OSSl, Kuopio (<https://www.kuopio.fi/sosiaalinen-kuntoutus>)
- Kaupunkikeskustan kansalaislähtöinen kehittämishanke, Joensuu (<http://www.joensuu.fi/kake-esittely>; <http://www.joensuu.fi/pikku-kaket>)
- Oikeisiin töihin oppimisvaikeudesta huolimatta!, Mikkeli (<https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/opi-tyo-oikeisiin-toihin-oppimisvaikeuksista-huolimatta/>)
- Varikko, Itä-Suomi (www.viadia.fi/joensuu, www.viadia.fi/mikkeli, www.viadia.fi/pohjois-savo)
- Vankeusaika mahdollisuutena – yhteisasiakkuus sosiaalista osallisuutta ja työllisyyttä tukevissa verkostoissa, valtakunnallinen (<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/hankkeet/vankeusaikamahdollisuutena.html>)



Hyvän osallisuushankkeen tunnusmerkkejä

- Matala kynnys / kynnyksettömyys / etsivä ja löytävä työ
- Arvostava kohtaaminen
- Luottamus
- Rinnalla kulkeminen
- Kannustaminen
- Onnistumisen kokemukset
- Yhdessä tekeminen
- Porkkanat ja konkreettiset hyödyt





Lähde: Petosen Pömpelin facebook -sivu

Uutta tutkimusta huono-osaisuudesta

- Saari (2017) Sosiaaliturvariippuvuus : sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa?

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0366-2>



KIITOS!

